

“Euskadi dagoeneko ez dago lidergo postuetan”

- **Zedarriak-ek** euskal gizartea berritzeko eta eraldatzeko prozesu garrantzitsu bati ekiteko beharra planteatu du, etorkizuna bermatzeko
- Kolektibo sozial eta enpresarialak bere **lehen txostena** aurkeztu du, eta, hor, **Herrialdearen diagnostiko ekonomiko eta sozialaz** gain, erronka nagusiei aurre egiteko **ekintzak** ere planteatzen dira

2022 - 04 - 06

Zedarriak-ek euskal gizartearen eta enpresaren foroak, **lehen txostena** aurkeztu du, non gizarte gisa landu beharreko egiturazko **erronkei buruzko diagnostiko** bat ematen baitu, erronka horiei aurre egiteko **egin daitezkeen ekintzekin** batera.

Egungo koiuntura

Txostena Europako eta munduko egungo **aztoramendu larriko** esparruan aurkezten da. Pandemiaren ondorioz okerrenak, ikuspegi sozialetik zein ekonomikotik, atzean geratzear zedela zirudienean, **Ukrainako gerrak drama humanitario** batera garamatza berriro (zalantzarik gabe, premiazkoena hori konpontzea da), oraindik ezezagunak diren **ondorio ekonomiko eta sozialekin**.

Lehengaien eta mota guztietako **horniduren** garestitasunak eta gabeziak, **energiaren** kostu handiak, **KPIaren** igoerak – bai pertsonentzat, bai enpresentzat – eta abarrek **ziurgabetasun handiko** testuinguru batean kokatzen gaituzte, eta horrek are gehiago gaurkotzen du txosten honen mezu nagusia: **“aldaketa global sakoneko** unea bizitzen ari gara, eta horrek **erreakzionatzeko eta berritu eta eraldatzeko** prozesu garrantzitsu bati ekiteko **eskatzen digu**.

Txostena

Zedarriak-en txostena euskal gizarteak eta enpresak azken 50 urtean lortutakoaren **errepaso** eginez hasten da, eta “iraganean eusteko gaitasuna erakutsi dugula” ondorioztatzen du.

“Bizi maila eta kalitatea nabarmen haztea **lortu dugu**, eta ekonomia industrial modernoa eta oparoa eratu dugu. Gaur ondo gaude. Horrek, ordea, **ez digu etorkizuna bermatzen. Ez gaude lidergo postuetan.**

Izan ere, zenbait adierazle esanguratsutan, **Euskadi eta Europako eskualde garrantzitsuenen Top 10a alderatzen** baditugu, ikusiko dugu gure kokapen erlatiboa Europako puntako eskualdeetatik **oso urrun** dagoela.

ADIERAZLEAK	Euskadiren kokapen erlatiboa EB-27ko eskualdeen multzoan							
	Per capita BPG (€)	Populazioa	Produktibitate a langileko (€)	I+G gastua BPGaren %	Langabezia tasa	Gazteen langabezia tasa	Enpleguaren % teknologia ertain/altuko manufakturetan	Enpleguaren % ezagutzaren arloko zerbitzu trinkoetan
Luxenburgo	1	198	3	121	130	137	201	9
Southern (Irlanda)	2	104	1	123	125	116	142	57
Eastern and Midland (Irlanda)	3	53	1	123	105	105	142	57
Brusela hiriburuko eskualdea	4	147	4	46	211	201	184	44
Hovedstaden	5	91	5	8	116	79	113	6
Hanburgo	6	90	17	54	79	67	56	35
Stockholm	7	56	6	23	134	163	63	1
Noord-Holland	8	40	8	63	54	43	198	22
Ile de France	9	1	7	29	171	150	153	12
Oberbayern	10	14	52	9	8	3	10	104
EUSKADI	85	66	43	62	189	168	31	113

Mezu nagusiak:

Balorazio hori egin ondoren, datu multzo osatu bat ematen delarik (*ikusitxostenean 1. puntutik 6. puntura*), **Zedarriak-ek premiazkoztat** jo du **“berritzeko eta eraldatzeko prozesu garrantzitsu bati ekitea”**, jarduera hauek indartuz:

- 1) **Aurrerapen ekonomikoa eta aberastasunaren sorrera** berriro herrialdearen diskurtsoaren eta lehentasunen ardatz nagusi gisa jartzea:
 - Aurrerapen ekonomikoa eta aberastasuna sortzea bilatu ordez, horren banaketari buruzko diskurtso sozial eta politikoa nagusitu da, egoera, berez, hau denean:

- **Euskadin, desberdintasuna Alemania eta EBren maila berean** dago, eta, izan ere, hori da munduan desberdintasun ekonomiko txikiena duen eremu ekonomikoa.
- **Konparagarriak diren datu ofizialek** agerian uzten dute **gizarte bazterkeria eta arriskutik libre dagoen populazioaren** ehunekoa **Europan dagoen batezbestekoa baino askoz handiagoa** dela, eta, gainera, ustekabeko gastuei aurre egiteko gaitasuna dagoela; are gehiago, herrialde garatu nagusiek, baita iparraldeko herrialdeek ere, dutena baino handiagoa.
- Lan eta soldata **baldintza onenak** dituen autonomia erkidegoa gara.
- Jakina, gizarte gisa, gure helburu nagusia izan behar da gizarte bazterkeria eta desberdintasuna are gehiago murriztea. Ez dugu konformatu behar daukagunarekin. Gure ongizate estatuaren ezarpena hobetu dezakegu eta hobetu behar dugu, baina, aldi berean, horretarako lan egiten duen gizarte gisa ere aitortu behar dugu geure burua, eta, gutxienez, gure inguruko gizarterik garatueneren pareko abiapuntuarekin.

2) Espainiako **ekonomian eta enpresan galdutako pisua berreskuratzea:**

- Erreferentziazko beste autonomia erkidego batzuk baino **gutxiago hazten** gara:
 - Euskal ekonomiaren urteko batez besteko hazkundea, azken 45 urtean, %1,82koa izan da, Katalunia, Madril eta Nafarroaren **oso azpitik**

BPGaren urteko batez besteko hazkundea	Katalunia	Madril	Nafarroa	Euskal Autonomia Erkidegoa	ESPAINIA
Urteko batez besteko % 2019/1975	%2,40	%2,74	%2,63	%1,82	%2,39

Iturria: "45 años de revolución económica, social y empresarial de las CCAA en España" azterlana, Espainiako Merkataritza Ganberak eta Ekonomisten Kontseilu Orokorrak landua

- Estatuko **BPGan** eta Espainian egindako **inbertsioan pisu erlatiboa galdu** dugu
 - o 1975-2019 aldirian, euskal ekonomiak Espainiako ekonomian duen pisu erlatiboa ehuneko **1,7 puntu murriztu** da Estatuko BPGarekiko %

	1975	1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2019
Katalunia	%19,29	%19,16	%18,78	%19,24	%19,63	%19,22	%19,09	%19,04	%19,18	%19,42
Madril	%17,09	%16,72	%16,67	%16,59	%17,02	%17,67	%17,94	%18,37	%19,13	%19,88
Nafarroa	%1,58	%1,56	%1,69	%1,70	%1,64	%1,66	%1,63	%1,67	%1,70	%1,75
Euskal Autonomia Erkidegoa	%7,80	%6,92	%6,71	%6,37	%6,11	%6,11	%5,94	%5,99	%6,09	%6,11
Estatua	%100,00	%100,00	%100,00	%100,00	%100,00	%100,00	%100,00	%100,00	%100,00	%100,00

Iturria: "45 años de revolución económica, social y empresarial de las CCAA en España" azterlana, Espainiako Merkataritza Ganberak eta Ekonomisten Kontseilu Orokorrak landua

- Halaber, **euskal inbertsioaren** pisu erlatiboa ehuneko 1,75 puntu jaitsi da 1975etik 2016ra bitartean Espainian egindako inbertsio osoan, baieta Espainiako ekonomiaren **nazioartekotzean** ere

3) Gure produkzio sarearen **enpresa dimentsioa** handitzea

- Euskadin, enpresa sarearen **%0,19k** baino ez ditu **250 langile baino gehiago**, eta **enpresa handien batez besteko tamaina** gure inguruko herrialde guztietakoa baino **nabarmen txikiagoa** da.

Enpresa handien batez besteko tamaina	
Euskadi	960
Espainia	1.122
Eurogunea	1.126
Alemania	1.121
Frantzia	1.626
Italia	998

4) Enpresak **errotzea** indartzea. 'Errotze proiektua':

- Gure **aurrezteko eta inbertitzeko gaitasunak** indartuz eta aprobetxatuz, etorkizuneko industria garapena finkatzeko
- **Inbertitzeko bide berriak** sortzeko aukera aztertuz
- **Talentua erakartzeko eta atxikitzeko ekosistema oso** bat sortuz, non euskal gizarteko eta enpresako sektore guztiek parte hartzen duten (kultura, berrikuntza, hezkuntza, etab.)
- Fiskalitate pertsonala hobetuz
 - Euskadiko **PFEZaren** tasa marjinala (%49) Europako erreferentziazko ekonomiek aplikatutakoa (%43-45) baino **4 puntu handiagoa** da, eta Madrilgoa (%43,5)

5) Herrialdeak jarduera enpresarialerako duen **erakargarritasuna bultzatzea**:

- Herrialdearen kultura sozial eta politikoan **jarduera enpresariala aintzat hartuz eta lagunduz**.
Beharrezkoa da:
 - o enpresa kudeatzaileen aldeko **aitorpen handiagoa** sustatzea
 - o enpresa garapenarekin **konpromiso handiagoko** kultura sustatzea
 - o **sektore pribatuaren ekarpena** nabarmentzea, gure **ongizate estatuaren bermatzaile nagusia** baita, sortzen duen **enpleguaren** eta ordaintzen dituen **zergen** bidez.
- **'Funtzionariotzaren'** kultura gero eta hedatuagoari buelta ematea eta enpresa bokazioen kultura bultzatzea.

6) Bokazio profesionalak enpresen beharrekin **lerrokatzea**, ekonomia eta enplegua **mantentzeko**.

- Datozen hiru hamarkadetan, **675.000 lagun** inguru **ordeztu** beharko dira lan merkatuan, aurreikusten den belaunaldi erreleboaren ondorioz.
- Irtenbide bat planifikatu behar da jada, euskal enpresek beharrezko profil profesionalak dituzten pertsonak aurkitzeko **gero eta zailtasun handiagoa** dutelako. **Euskal enpresen %80k zailtasunak** dituztela adierazi dute.
- Halaber, datozen urteetan gaur egun lan egiten duten **milioi bat** lagun inguru **birkualifikatu** beharko dira. Beraz, hezkuntza sistema eta enpresa **erabat lerrokatu** beharko dira

7) Gertatzen ari den **trantsizio demografikoak** Euskadirentzat dakarren **mehatxua** saihestea:

- EUSTATEk Euskadiren etorkizuneko bilakaera demografikoa proiektatzeko marraztutako agertoki nagusiak **azken bi hamarkadetako arazo demografikoen azelerazio larria erakusten du**.

- **Lanerako adinean dagoen biztanleriaren galera** handia eta **mendeko biztanleriaren**, hau da, ekoizten ez duen biztanleriaren **hazkunde nabarmena** aurreratzen digute.

URTEAK	POPULAZ IOA GUZTIRA	Lanerako pertsonen %	Mendeko pertsonen %
2020	2189	%62,33	%37,67
2031	2.186	%59,70	%40,30
2041	2.204	%54,51	%45,49
2051	2.218	%51,27	%48,73

- Trantsizio digital eta klimatikoan ez bezala, trantsizio demografikoaren mehatxua ez dago herrialdearen eztabaida politiko eta sozialean, gure bizi maila eta ongizate estatuaren etorkizuneko finantzaketa bermatzeari dagokionez.

Ondorioa:

Aurrera egiten jarraitu nahi badugu, lortutako aurrerapenei eutsi nahi badiegu, hobetzeko ditugun esparruei **heldu** beharko genieke.

Eskualdearen lehiakortasuna indartu behar dugu, ondoren, alderdi hauek konpondu ahal izateko, hala nola:

- gure ekonomiaren **pisu ekonomiko eta enpresarial erlatiboaren galera gero eta handiagoa**
- iraganean garapen ekonomikoa bultzatu zuten enpresa traktore gehien **errotzearen galera**
- lurraldea ekonomia eta enpresa jarduera gauzatzeko **erakargarritasunaren galera gero eta handiagoa**
- azken hamarkadetan, aurrerapen ekonomikoak eta aberastasuna sortzeak **Herrialdearen diskurtso politikoan eta lehentasunetan** izan duten **zentraltasuna** modu arriskutsuan **galtzea**.

Kontuan izan behar dugu iraganean **neurri ekonomiko erlatiboan izan dugun pixkanakako galerarekin jarraitzea ez dela bateragarria ongizate estatu handiago eta hobe baten helburu sozialekin.**

Halaber, argi izan behar dugu **gure historiaren une garrantzitsu eta kritiko** batean gaudela, eta une horretan gure etorkizunaren nondik norakoa markatuko duten **hiru trantsizioei** (digitala, klimatikoa eta, bereziki, Euskadin, demografikoa) erantzun egokia eman behar diegula. Horri, gainera, maila guztietako **aldaketa geoestrategiko garrantzitsuen** testuinguru globaleko **ziurgabetasun etengabea** gehitu behar zaio, baita Europako segurtasun esparru berri batena ere.

Beraz, **orainaldi kezagarria, zalantzakoa eta zorrotza** dugu, **Herrialde eta gizarte gisa erreakzionatzeko** eskatzen diguna. Ekintzetara igarotzeko eskatzen digun orainaldia, autokonplazentzia eta erosotasuna saihestuz.

Sakrifizio eta ahaleginaren balioak berreskuratu behar ditugu, baita iraganean gure historiako beste une garrantzitsu batzuetan izan genituen **aurrera egiteko eta lankidetzarako** konpromisoak ere.

Euskadiren ikuspegi berritua eta inspiratzailea formulatu behar da, dinamizatu eta gidatuko gaituena, guztion artean **etorkizun oparoa** eraikitzeko. Hurrengo belaunaldiei ongizatea eskaintzeko gai izango den etorkizuna.